

ULOMAK KAMENE JAPODSKE URNE SA PREDSTAVOM JAPODSKIH KONJANIKA» IZ ZALOŽJA, POKRETNO DOBRO, LOKACIJA – BIHAĆ

Uломak kamene japodske urne sa predstavom japodskih konjanika iz sela Založja kod Bihaća, Bosna i Hercegovina je arheološki nalaz iz I-II stoljeća naše ere, kada su se i ovi predjeli nalazili u sastavu Rimskog carstva. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, na sjednici održanoj od 6. do 12. maja 2003. godine u Sarajevu, donijela je odluku da se ulomak urne proglaši za nacionalni spomenik Bosne i Hercegovine.[1] Ovu odluku Komisija je donijela u sljedećem sastavu: Zeynep Ahunbay, Martin Cherry, Amra Hadžimuhamedović (predsjedavajuća), Dubravko Lovrenović, Ljiljana Ševo i Tina Wik. Sada je u vlasništvu regionalnog Muzeja Unsko-sanskog kantona u Bihaću

Historija

Mjesto Malo Založje, nalazi se 6 km sjeveroistočno od Bihaća. Na platou brežuljka Gromile, krajnjeg obronka Grmeča, otkrivene su dvije crkve i jedna srednjovjekovna zgrada. Jedna crkva je iz VI stoljeća n.e. kao i stambena zgrada. Na ivici tog brežuljka, na lokalitetu Taločke njive, u velikoj gromili, otkrivena je druga, srednjovjekovna crkva sa ukopanim grobovima unutar zidova. U grobu br. 2, uz sjeverni zid crkve, nađena je ploča sa urezanim prikazom japodskih konjanika, koja je služila kao pokrovna ploča, a nalazila se u nivou poda, što znači da je grob istovremen sa crkvom. Iskopavanja su vršena 1954. godine.

Ploča je vjerovatno bila nadgrobni kamen nekom japodskom princepsu. Slične predstave pokojnika nađene su na urnama i u obližnjem Ribiću. Ova ploča spada u red jedinstvenih japodskih spomenika iz rimskog doba. Datirana je u period I-II stoljeća naše ere. Predstava na njoj kao i mnogim drugim spomenicima koji su pripadali Japodima, pokazuje trajanje japodske kulture iz posljednja četiri stoljeća stare ere (kada su Japodi bili samostalni) i u I i II stoljeću nove ere, dok još rimski utjecaj nije preovladao.

Opis

Ploča je od lapora, lokalnog kamena bihacita, dimenzija 1.94x0.74x0.1 m. Prvobitno je bila debela najmanje 0,15 m, što se vidi po gotovo prepolovljenim predstavama na njima. Ukrasene su gornja površina i bočne strane. Predstave na ploči su urezane.

Na gornjoj površini ploče prikazano je pet konjanika koji jašu u redu jedan za drugim, okrenuti na desnu stranu. Scena konjanika je uokvirena urezanom crtom. Sa donje strane je ispod okvira uokvireno polje popunjeno neprekidnim ornamentom rombova, koji po strukturi sliči meandru. Na desnoj bočnoj strani prikazana je uspravljena životinja, koja je slična panteru, sa podignutim prednjim šapama i glavom okrenutom unazad. Na lijevoj bočnoj strani su dvije slike. Na donjoj je ihtifalična muška figura vojnika sa istom kapom kakvu imaju i konjanici. U gornjem dijelu, odvojenom linijom, ostao je dio urezanog prikaza stražnjeg dijela neke životinje, vjerovatno pantera. Scene na bočnim stranama su dio glavne scene, povorce koja se kreće s lijeva na desno od posmatrača. Na čelu joj je ihtifaličan ratnik kao vođa, a na začelju panter koji se osvrće unazad.

Ploča spada među najljepše spomenike japodske umjetnosti. Konji prikazani na njoj ucrtani su izvanredno preciznim i tačnim linijama pa je očigledno da se umjetnik mnogo trudio kako bi ih što bolje predstavio. To su vrlo lijepo životinje kratkog trupa, vitkih nogu, koje djeluju vrlo elegantno. Već na prvi pogled pada u oči sumarni i jako stilizovani crtež kojim su prikazani konjanici s velikim nosevima, očima predstavljenim u obliku kruga, gotovo bez obilježavanja odijela, tako da izgleda kao da su nagi. Ploča je sa naličja bila otesana, kako bi mogla bolje poslužiti svojoj novoj namjeni, ali se na njenim bočnim stranama zapažaju dijelovi još dvije slike. Na jednoj je crtež uspravljene životinje slične panteri, a na drugoj ihtifalična figura ratnika. Ova ploča sa svojim crtežom je bogat prilog našem poznavanju specifične umjetnosti Japoda.

